

TÄHEKE

ISSN 0134-2266

NR.8 1983

Meie isa on agronoom

AIVO ja REIN POOLAKUGA ajas juttu **ILMAR RODEN**

Pildistanud **VOLDEMAR MAASK**

Aivo ja Ly isa Rein Poolak töötab agronoomina A. Sommerlingi nimelises sovhoosis. Ly on alles väike, tema isa ametist veel palju ei tea. Aivo lõpetas kevadel Jüri Keskkoolis neljanda klassi ja temale on isa töö päris tuttav. Isa on Aivole öelnud: meie, põllumehed, peame varakult mehe eest väljas olema. Seepärast seab Aivo pärast koolitunde sammud lauda poole. Seal on ootamas kaks vanalammast ja kaks talle. Üks tall kannab nime Täpi, sest tal on selja peal mitu musta täppi. Teise nimi on Tillu, eks ikka seepärast, et ta tillem ongi. Veel elab laudas pullike, kes tunneb heameelt, et teda sarvemüksude vahelt sügatakse. Kümme kana tõstavad kohe häält, kui keegi lauta tuleb. Eks nad ole oma munade pärast mures. Aivo korjab munad ära. Seegi on loomade söötmise-jootmise kõrval tema töö. Poiss on küll maiasmokk, kuid kogelmogelit ta ei söö. Talle maitseb tõsise töömehe toit — praetud muna. Kui kõigile on söök ja jook ette antud, lippab poiss sovhoosi kontori juurde vaatama, kas isa auto seal seisab. Tihti

võtab isa Aivo kaasa. «Need on toredad sõidud. Aeg-ajalt peab isa auto kinni ja siis uurime, mis põllul ja põlluserval ka kasvab. Minu meelest tunneb isa kõiki taimi. Umbrohud õpetas ta mulle juba ammu selgeks. Suvel käin põllul kõplamas. Kui taimi ei tunne, siis võid hoopis kaalika maha napsata ja malsad alles jätta. Kus selle häbi ots.»

Ega kogu aeg saa Aivo isaga ringi sõita ka. Agronoomi päevad venivad kevadel, kui vilja külvatakse, ja sügisel, kui kombainid põllul mürisevad, päris pikaks.

Kevadel teeb agronoom kindlaks, mis vili põllule külvata. See on hästi tähtis ja täpne töö. Et kasvaksid suured saagid, peab iga vili sattuma õi-

gesse mulda. Veel vaatab agronoom, millist väetist põllud ja viljad vajavad ja kas peab juba tulema umbrohtu pritsima.

Sügisel on Aivo isal hästi raske, aga ka põnevad päevad. Siis ta näeb, missugune põld saagi suhtes lootused täitis. Agronoom peab ka teadma, missugusele põllule kombainid saata. Mõnel põllul küpseb vili rutem. Kombain peab kindlasti õigesse kohta jõudma, et küps vili varisema ei hakkaks, vaid ikka õigel ajal lõigatud saaks. Seepärast jõuab isa vahel koju alles siis, kui lapsed juba magavad. Aivo ja isaga ajasin juttu õunapuude õitsemise aegu. Aivole meeldivad õunad küll rohkem. Kuid isa tegi poisile selgeks, kuidas õis õunaks saab. Sedagi on põnev jälgida.

Rein Poolak on sovhoosis hinnatud töömees. Küsisin Aivolt, kas tema julgeks isa ametit pidama hakata. Poiss mõtles päris kaua, vaatas isale otsa ja arvas, et küllap julgeks. «Ainult enne pean veel kõvasti kasvama ja õppima,» lisas ta.

ELLEM NIIT

Pepe

PEPE ON PÄKAPIKK. PEPE ELAB PÖLLU SERVVAL. PEPE ELAB SUURE HALLI KIVI KÕRVAL. PEPEL ON SEAL PISIKE MAJA. PEPE ON MÕNUS POISS. PEPE KIIGUB KÕRRE PEAL. PEPEL POLE MUUD KIIKE. ÄMBLIKUL ON VÕRKKIIK, AGA ÄMBLIK KIIGUB SEAL ISE. KESKUSES ON KÜLAKIIK. KÜLAKIIK ON PEPELE LIIGA SUUR. KAIAL ON KÜLL KENA KIIK. KAIA KIIGUTAB SELLES KARU. KAIA ANNAKS OMA KARUKIIGE PEPELE, KUI TA TEAKS, KUS PEPE ELAB.

Pepe peseb pluusi

PEPE SÕI MAASIKAD. MAASIKAD OLID KOLE SUURED. IGAST MARJAST SAI MITU SUUTÄIT. MAASIKAD OLID MAGUSAD JA PEPEL OLI KIIRE. MAHLA TILKUS MAHA, PLEKID TULID PLUUSI PEALE. NÜÜD PEPE PESEB PLUUSI. PEPE PESEB OMA PLUUSI ISE. PEPE EMAL ON PAREMATKI TEHA, SEST PEPE EMA ON MURUMEMM.

Illustratsioonid: JAAN TAMMSAAR

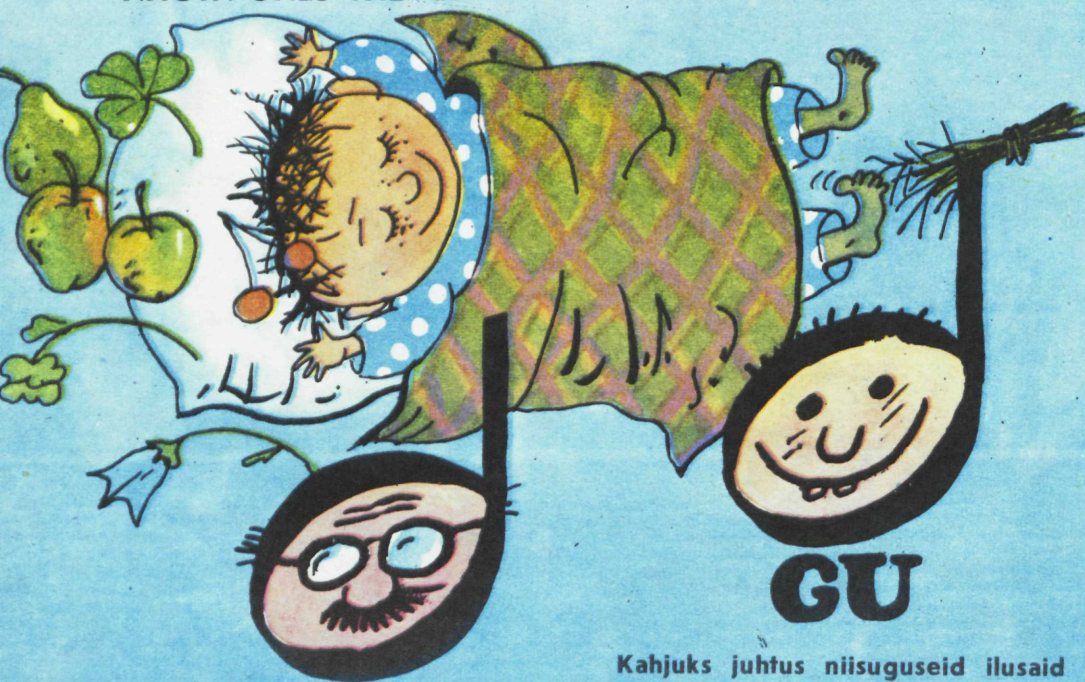

Külmetus

MART HELME

SÜDASUVI OLII JUBA KÄES, KUI MARTIN JÄI HAIGÉKS. «NO KÜLL ON LUGU,» IMESTAS EMA, «MILLAL SA NÜÜD KÜLL KÜLMA SAID!» «EI TEA,» VASTAS MARTIN. «VÖIB-OLLA ÖÖSEL. MA NÄGIN UNES TALVE.»

HELVI JÜRISSE

Ükskord elas üks perekond. Nende nimi oli Do: ema-Do, isa-Do ja lapsed Re, Mi, Fa, Sol, La ja Si. Do'd olid muidu üsna harilik perekond, ainult, jah, kõik nad olid ümmargused. Aga et nad polnud inimesed, vaid helid, siis ei olnud selles midagi iseäralikku. Pealegi võimaldas ümarolek kiiresti ja sujuvalt ühest kohast teise veereda, millest aga võisid sündida kenad perekondlikud kokkukõlad.

Kahjuks juhtus niisuguseid ilusaid kokkukõlamisi Do peres üpris harva, sest lapsed Re, Mi, Fa, La ja Si olid väga vallatud. Nad müra- sid ja hullasid päevad läbi kodus, mida oktaaviks kutsuti, nii et ema ja isa pidid kurdiks jäämise kartuses kõrvu kinni hoidma. Kõige viisakam laps oli Sol. Ta aitas emal oktaavi kraamida ja tema häälgi oli kuidagi pehmem. Aga kui ta

tahtis oma õdesid ja vendi korrale kutsuda, hakkasid need teda kooris pilkama:

«Kill-koll, Sol on loll!»

Ema-Do ja isa-Do olid tihtipeale laste lärmist nii tüdinud, et läksid naaberoktaavidesse oma sugulastele Yana-Do'ele ja Noor-Do'ele kül- la kõrvu puhkama. Paraku oli naab- rilaste kisa veel koledam: Noor-Do- de pool kostis segi-läbi kiljumist.

Yana-Do'de juures jõmiseti ja müri- seti kui tõrepõhjust. Tõepoolest, Do'de suguvõsas oli laste kasvatu- sega midagi korrast ära. Neist haka- ti juba eemale hoidma... Nii ei võinud see edasi kesta! Ja ühel päeval veeresidki perekonnapead Do'd kokku uusi kasvatusviise välja mõtlema.

Mõeldi ja arutati, arutati ja mõeldi. Lõpuks veeres teiste hulgast välja

KOND

suur ümmargune Vana-Do ja ütles pöriseva bassihäälega:

«Mina arvan, et me peame oma lapsed eraldi istuma panema. Ja selleks, arvan mina, oleks kõige parem, kui muretseme endile redelid.»

«Redelid, redelid!» olid teised Do'd rõõmsasti nõus — ettepanek tundus tuumakas ega nõudnud ka suuremaid väljaminekuid.

DO'ST

Ruttasidki siis isad Do'd otse nõupidamiselt linna kauplusesse ja sealt koju, igapäev ilus uus redel seljas.

Mis nüüd muud, kui lapsed redelile! Aga kuidas see õnnestub! Äkki hakkavad vastu! Ei midagi niisugust! Hops ja hops hüppasid helilapsed igapäev oma redelipulgale, sest on ju nõnda, et kõige vallaatumgi laps igatseb oma südame-

põhjas olla korralik, ainult et teda tuleb esialgu natuke aidata.

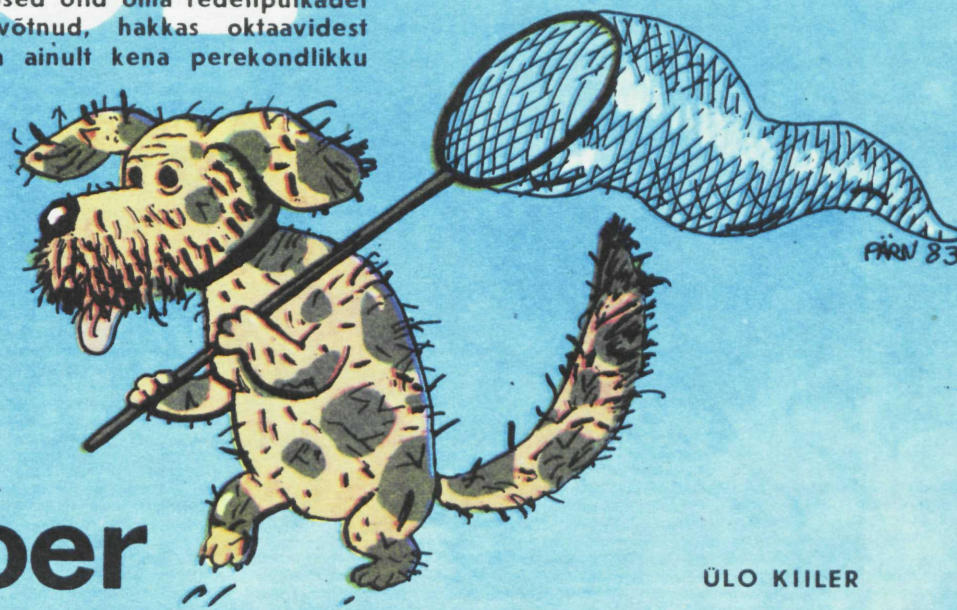
Emad ja isad istusid ülevaatlikkuse mõttes üks redeli ülemisele, teine alumisele pulgale.

Ja kõik olid rahul ja rõõmsad.

Do'de suguvõsast võiks öelda veel nii palju, et sellest ajast, kui kõik helilapsed olid oma redelipulkadel istet võtnud, hakkas oktaavidest kostma ainult kena perekondlikku

kokkukõla. Ja Do'de suguvõsa vastu hakkasid huvi tundma heliloojad. Oli ju nüüd nii lihtne ja käepärane helilapsi ja nende vanemaid redelilt maha kutsuda ja nendega viise vee-retada.

Et see tõepoolest kõik niimoodi oli ja ilusasti kõlas, kuulete kohe, kui kutsute järgemööda välja sol-mi, sol-mi, sol, sol, fa-mi, fa-sol, mi...

PÄRN 83

Kutsikas ja päevakoer

ÜLO KIILER

Kutsikas jalutas aias ja nägi karvast tõuku heinakörrel ronimas.

«Tere. Kes sina oled!» küsis ta tõugult.

Tõuk ronis lehele, tõmbus kersse ja vastas:

«Tere. Mina olen päevakoer.»

«Nii väike ja juba koer!» imestas kutsikas. «Vaata, kui suur mina olen ja ikkagi olen ma alles kutsikas.»

«Kas sa siis kasvad veel suuremaks!» üllatus päevakoer.

«Kasvan küll, ema ütles,» vastas kutsikas. Mõtles siis väheke ja lisas:

«Saame siin sügisel kokku, vaatame, kui suured me siis oleme.»

«Olgu nii,» jäi päevakoer nõusse.

Sügisel tuli kutsikas aeda samasse kohta, vaatas ringi, kuid tõuku ei paistnud kusagil. Kutsikal oli kahju, et päevakoer ei näe, kui suureks ta on kasvanud.

«Vabandage, ega te pole siin päevakoera näinud!» küsis kutsikas õiel kiikuvalt liblikalt.

Liblikas hakkas naerma.

«Kas sa siis mind ära ei tunne. Mina see päevakoer olen. Kõigist päevakoertest saavad kunagi liblikad.»

Kutsikas jooksis ruttu koju ja küsis emalt:

«Aga millal meist liblikad saavad!»

Küsi ja kosta

AHMET MÄMMEDOV
Turkmeeni kirjanik
Tõlkinud Ly Seppel

MIDA OSKAB KILPKONN TEHA! —
TÕUSTA LUITEHARJALE.
MIDA OSKAB KARJAPENI! —
SÄRU TEHA KARJALE.
MILLE PEALE RÄHN ON MIHKEL! —
SEE ON TOKSIMISETÕÖ.
MILLE PEALE SOKK ON OSAV! —
SEE ON POKSIMISETÕÖ.
MIS ON SIILI SUURIM OSKUS! —
JAGU SAADA MADUDEST.
AGA MIDA OSKAB MADU! —
MAHA HEITA VANA KEST.
MILLES OSAVAD ON KONNAD! —
SÜNDIND SUKELDUJAD ON NAD.
MIDA OSKAB TEHA HAUG! —
ÕGIDA TA OSKAB, MAIT.
AGA MIDA OSKAD SINA! —
SEAL, KUS VAJA, OLLA VAIT.

Karjuselill

ÜTLE, OH KARJUSELILL,
KES SELLE MÜTSI SUL' TEGI!
TOREDA MISTRIGA MÜTS,
AJAB MUL MEELED KÕIK SEGI.

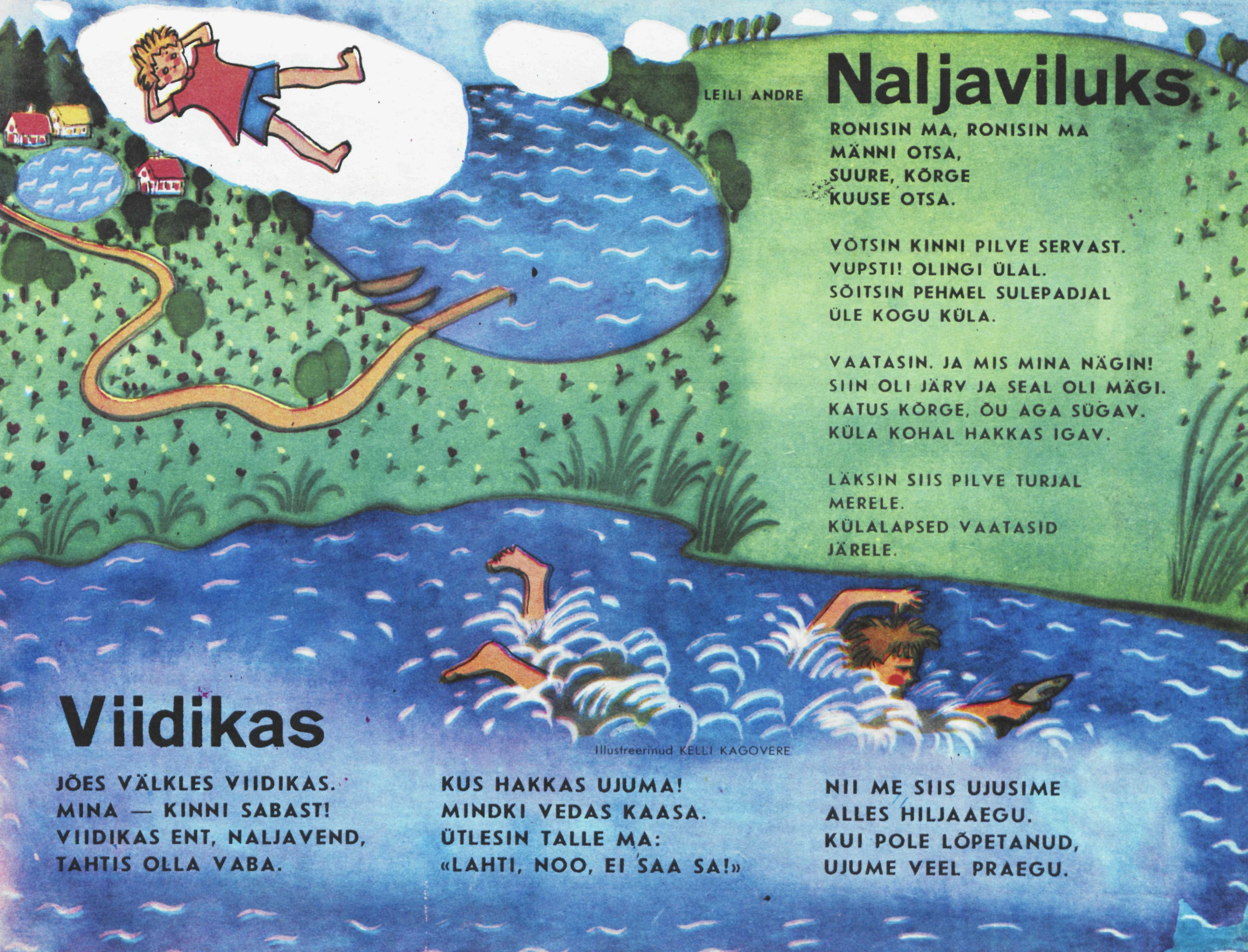
KUST KÜLL ON SAADUD SU MÜTS!
KORD SEDA KANDIS EHK KARJUS!
UNUSTAS MAHA JA SINA
LEIDSID TA KÜNGASTE VARJUST.

VALGE JA PUHAS SEE TUPS,
PÜHIB MU HINGEST KÕIK PAHA.
PÜHA ON ÕILMITSEV KÜLLUS —
ILU EI NÕUA SIIN RAHA.

SUVEL SUL PEAS PÜSIB MÜTS,
TALVEL SA VÕTAD TA ÄRA.
PALJAPÄI PAKAST SA OOTAD
MÄGISMAA LOOJANGUSÄRAS.

LEILI ANDRE

Naljaviluks

RONISIN MA, RONISIN MA
MÄNNI OTSA,
SUURE, KÕRGE
KUUSE OTSA.

VÕTSIN KINNI PILVE SERVAST.
VUPSTI! OLINGI ÜLAL.
SÕITSIN PEHMEL SULEPADJAL
ÜLE KOGU KÜLA.

VAATASIN. JA MIS MINA NÄGIN!
SIIN OLI JÄRV JA SEAL OLI MÄGI.
KATUS KÕRGE, ÕU AGA SÜGAV.
KÜLA KOHAL HAKKAS IGAV.

LÄKSIN SIIS PILVE TURJAL
MERELE.
KÜLALAPSED VAATASID
JÄRELE.

Viidikas

JÕES VÄLKLES VIIDIKAS.
MINA — KINNI SABAST!
VIIDIKAS ENT, NALJAVEND,
TAHTIS OLLA VABA.

KUS HAKKAS UJUMA!
MINDKI VEDAS KAASA.
ÜTLESIN TALLE MA:
«LAHTI, NOO, EI SAA SA!»

NII ME SIIS UJUSIME
ALLES HILJAAEGU.
KUI POLE LÕPETANUD,
UJUME VEEL PRAEGU.

Illustreerinud KELLI KAGOVERE

(Algus «Tähekeses» nr. 1 — 1983)

Toonekurg saab kuulsaks

JAAN RANNAP

Ühel päeval, kui Ruuta ema oli just lüpsiks ettevalmistusi tegemas, märkas ta, et toonekurg seerib mööda vahekäiku. «Oi, oi!» tõstis Ruuta ema häält. «Mida see siis tähendab! Kes sind, Tooni, siia lubas! Ja kuidas sa üldse välja said!» Mõni aeg tagasi olid tädi Anni ja tädi Senni lubanud toonekure lüpsiajaks jalutama. Aga siis oli Toonile tulnud halb komme nokka lüpsikusse toppida ja piima pritsida. Sellest poleks vast olnud suurt lugu — lüpsiku võis toonekure eest kõrvale panna — kuid Toonil tekkis teinegi harrastus. Ta hakkas vaest tädi Milvit jooksutama. Toonekurg oleks nagu mäletanud, kes teda kõlpreieks sõimas. Tarvitses vaid tädi Milvil nina lauta pista, kui Tooni sõjakalt nokka plagistades tema poole kihutas. Ja siis jooksis paks tädi Milvi kriisates ees, nokahoope laduv toonekurg tihedalt kannul. Tooni ei jätnud

tädi Milvit rahule enne, kui see lüpsjate tuppa kadus. «Oota, mõrtsuk! Ma sulle veel näitan!» karjus vihane tädi Milvi ukse vahelt. «Ma su mättasse löön! Ma su kaela kahekorra keeran!» Aga toonekurg ei lasknud end hirmsatest ähvardustest hirmutada. Ta plagistas lüpsjatetoa ukse taga kurjalt nokka seni, kuni Ruuta ema jaole ruffas ja Tooni tagasi aedikusse toimetas.

«Tooni, Tooni,» noomis Ruuta ema lindu. «Kes siis nii teeb! Kes siis nii tohib! Tädi Milvi tuleb siia, käed töö järele sügelema, aga sina käitud nagu viimane huligaan.» «Nagu viimane massuurikas! Nagu pätt ja paadialune!» raputas tädi Milvi ukse vahelt oma töö järele sügelevaid rusikaid, aga välja ei tulnud enne, kui toonekurg oli tagasi aedikus. Ruuta ema vastu oli toonekurg alandlik. Ta painutas andekspaluvalt kaela ja püüdis pead vastu Ruuta ema rannet või küünarnukki hõõruda.

Seekord Ruuta ema ei hakanud toonekurge noomima. Ta tahtis näha, kuidas Tooni oli vabadusse pääsenud. Linnu aedikusse toimetanud ja värava sulgenud, tõmbus ta varju

Illustreerinud EDGAR VALTER

ning jäi ootama. Ei olnud vaja kuigi kaua oodata. Toonekurg ajas varsti tiivad laiali, lehvitas neid just nagu hoovõtuks ja üle aedikuserva ta oligi. Pikemalt aru pidamata hiilis ta lehm Moosi sõime juurde. Hetk hiljem nägi Ruuta ema, kuidas pikk punane nokk välguna sõimepulkade vahele sähvas ja millegi halli ning piiksuvaga tagasi tuli.

Need piiksatused jäid laudahiirtele külla tulnud hooletu põlluhiire viimaseks häälituseks. Toonekurg tõstis noka püsti. Pika peene kaela sisemuses libises allapoole pallitaoline mügar, ja siis oli hiir seal, kust ei ole enam tagasitulekut.

Peab ütleva, Ruuta ema oli sellest kõigest väga hämmastunud. Ta ei oleks iial arvanud, et aeglase ja kohmaka toonekure nokk võib nii väledalt märki tabada.

«Tooni, Tooni!» küsis ta, silmad imestusest ümmargused.

«Kas see olid siis sina, kes lauda hiirtest puhtaks tegi?» Nagu arvata võib, toonekurg ei vastanud. Vähemalt häälega mitte. Ta andis teisel viisil vastuse. Paar sõime kaugemal oli ta märganud heinapeprede liikumist. Veel kord välgatas punane nokk ja veel ühe hiire võrra jäi vanalaut vaesemaks.

Kass Kalle jaoks oli sel viimasel hiirel suur tähtsus. See muutis oluliselt kass Kalle edasist elukäiku. Ruuta ema ei kahelnud enam, et kass Kalle on juba pikemat aega lasknud end täiesti teenimatult ülistada. Kuid sellel õhtul ei hakanud Ruuta ema kassiga arveid klaarima. Kogu ta tähelepanu kuulus toonekurele.

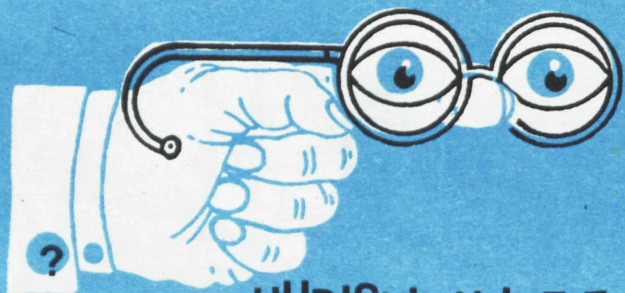
«Ah siis sellepärast ei olnud sul mõnel päeval üldse isu!» silitas Ruuta ema toonekure turja. «Ja mina kartsin, et... Kas sa üldse taipad, millega sa oled hakkama saanud!»

Toonekurg sirutas kaela ja nühhis pead vastu Ruuta ema õlga. Ta ei teadnud, millega ta oli hakkama saanud. Ta ei olnud kinnipüütud hiiri iial kokku lugenud.

Karjaköögi poolt kostis samme, jalgade trampimist ja ukse paukumist. Meie tuleme, Senni ja Anni, kõnelesid need hääled. Ruuta ema unustas oma nelikümmend eluaastat ja ilmamuutuse puhul valu tegevad põlved. Kergelt nagu koolilaps jooksis ta töökaaslastele suurt uudist kuulutama.

(Järgneb)

UUDISHIMULIKELE

KUS ASUB MAAILMA SUURIM VEOAUTOTEHAS!

Tatarimaal Kama jõe kaldal Naberežnõje Tšelno linnas. Aastas toodetakse siin sada viiskümmend tuhat kaheksa- kuni üheksateistkümmetonnist veoautof. KAMAZ-e valmib kolmteist erinevat tüüpi.

KUS VÕIB NÄHA MAMMUTIT!

Leningradi zooloogiamuuseumis. 1901. aastal leiti Siberis Berjozovka jõe äärest külmunud mammutilai. Mammuti väljakaevamiseks püstitati looma kohale palkmaja, mida köeti, et maapind üles sulaks. Mammut kaevati välja tükkide kaupa. Tükid külmutati uuesti ja toimetati põdrakelkudega Irkutskisse, sealt raudteed mööda Leningradi.

Mammutist oli säilinud luustik, suured tükid liha, 3 cm paksune nahk ja karvkate. Karvad olid kuni 50 cm pikkused. Arvatakse, et mammut oli kukkunud lõhesse. Mammutit võib muuseumis näha samas asendis, millises ta leiti.

KUS ELAB PAABULIND!

Indias ja Sri Lankas. Ta kuulub kanaliste seltsi suurimate lindude hulka. Isaslinnu hiigellehvikut meenutav saba on toonud talle kõige ilusama linnu kuulsuse.

Elamiseks valib paabulind tiheda pöösastiku. Ta on väga ettevaatlik lind. Vähimagi ohu korral peitub lind võssa. Paabulinnud söövad põhiliselt viljateri, taimede seemneid, vilju, lehti ja ka juuri.

KUIDAS TEHAKSE LEIBA!

Vabariigi suurimas, Tallinna leivatehases «Leibur» küpsetatakse leiba 25 meetri pikkustes ahjudes. Enne ahju jõudmist teeb leivapäts läbi pika teekonna. Kõigepealt segatakse taigen. Selleks on vaja rukki- ja nisujahu, soola, suhkrusiirupit, võid, taimeõli jm. Kõige tähtsam leivataigna valmistamisel on juuretis. See on veega eriliselt käärinud jahu.

Kui masinad on taigna suures nõus valmis seganud, peab see umbes poolteist tundi käärima. Seejärel hakkabki tainas ahju poole sõitma. Tainast vormitakse pätsikesed, neid veeretatakse jahus, piserdatakse veega ja sõidutatakse kerkekappi neljakümneks minutiks kerkima. Siis jõuavad suuremaks paisunud pätsid ahju, kus nad pool tundi küpsevad. Ahjust välja sõidavad pätsid pruunide ja krõbedatena.

Koos juuretise valmistamisega kulub küpse leiva saamiseks neli kuni seitse tundi.

KES ON LOOMADE KUNINGAS!

Loomade kuningaks peetakse nii lövi kui tiigrit. Arvatakse siiski, et see nimetus sobib rohkem tiigriale. Ta on lövist tugevam ja suurem, kaalub 300 kilo ümber. Viimase loenduse andmeil elab Kaug-Idas 160—180 tiigrit. Neid kutsutakse Ussuuri tiigriteks.

MIS ON VIDEOTELEFON!

See on selline telefon, mille abil kõnelejad kuulevad ja samal ajal ka näevad teineteist ekraanil.

Illustreerinud PRIIT PÄRN

KUI PALJU RIIKE ON EUROOPAS!

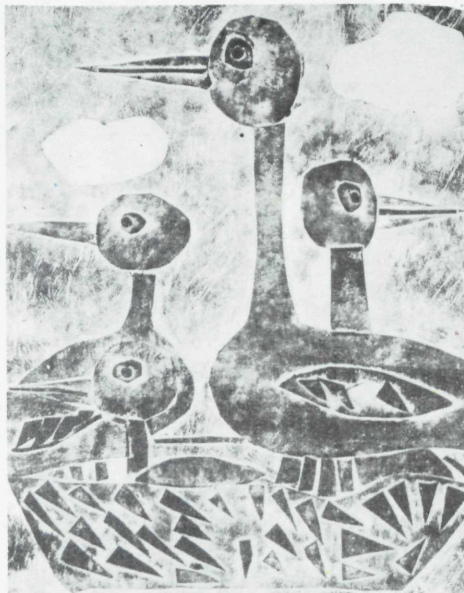
Kolmkümmend kolm. Kui jätta arvestamata Nõukogude Liidu Euroopa-osa, on maa-alalt suuremad Prantsusmaa ja Itaalia, elanike arvu poolest Itaalia ja Inglismaa. Kõige väiksem riik nii pindalalt kui elanike arvult on linnriik Vatikan, mis asub Itaalia pealinnas Roomas. Vatikanis asub kõigest tuhat elanikku, seega vähem, kui tavalises linnakoolis on õppureid.

Maias moosipurk

MOOSIPURK OLII MOOSIMAIAS,
OOTAS, MIL SAAKS MARJU AIAST.
YÄIKE MARJU KORJAS MARJU,
ET NEID PANNA SINNA VARJU.
PURK SIIS NAERU PUGISTAS,
RÖÖMSALT MARJU KUGISTAS.

ALAN LAIG,
Paide 1. Keskkooli
IIb klassi õpilane

«Laeva ujutamas» — VILLEM TARVAS
Tallinna 49. Keskkoolist; «Kured» — RO-
LAND TOMSON Pärnu 2. Keskkoolist

Sport

JOOKSEN MÖÖDA RADA,
OLEN VÖIDUMEES.
HÜPPAN KAUGUST KA,
MEDALI SAAN MA.

ARDI REBANE,
Kose Keskkooli
Ia klassi õpilane

Minu sõber august

Kui august mulle külla tuleb, toob ta
kaasa palju vaarikaid. Veel toob ta
mitmesuguseid puuvilju. Me läheme
koos ujuma. Ujumas on meil tore
käia. Me pritsime üksteist veega.

Väike vigurijutt

Elas kord üks väike, väike, üks päris
väike kitsetall. Ühel päeval läks ta
heinamaale sööma. Aga seal kõrval
oli mets. Üks sügav, sügav mets.
Selles metsas elas üks suur, suur
hunt. Hunt oli kitsetalle märganud
ja tahtis teda ära süüa. Aga kitse-
tall oli hunti märganud ja tahtis teda
ära süüa. Hunt aga seda ei teadnud.
Kits läks metsa äärde ja murdis
hundi maha. Siis söi ta hundi ära,
aga kõhtu täis ei saanud.

LILIAN KITSING,
Tallinna 47. Keskkooli
IIa klassi õpilane

Õunad

Ükskord, kui me vennaga veel
väiksemad olime ja alles laste-
aias käisime, sõitsime augustikuus
maale vanatädi juurde. Vanatädil
on aias palju õunapuid, aga ainult
ühel puul olid õunad juba valmis.
See oli «Valge klaar». Kohe esi-
mesel päeval sõime õuntest isu täis.
Siis andis vanatädi meile korvi ja
lubas puu alt ussitanud ja mädane-
nud õunad sigadele viia. Ema ja
vanatädi läksid tuppa, aga meie
vennaga asusime õunu korjama.
Küll maitseisid õunad sigadele
hästi! Nad rõhkisid ja matsutasid

Aga kui vihma sadama hakkab, siis
lähem ma tuppa ja ütlen augustile,
et ta võib üksi õue jääda. Mina vih-
maga õue ei tule. Aga kui vihm üle
jääb, lähem ma jälle temaga õue
mängima.

KERTI-KADI JÄRVIK,
Paide 1. Keskkooli
IIa klassi õpilane

süües. Tõime veel teisegi korra
sigadele maast õunu. Siis said
õunad maast otsa, aga sead rõhki-
sid ja vahtisid meid edasi. Saime
aru, et nad tahtsid veel. Otsusta-
sime, et raputame puu otsast, nagu
vanatädi oli teinud. Osa õunu kuk-
kuski alla. Vend tõi pika kepi ja me
ei jätnud enne, kui peaaegu kõik
õunad olid all sigade mollis. Alles
siis hakkasime mõtlema, et vist ei
oleks tohtinud nii teha. Ema ja
vanatädi tulid välja. Ema oli väga
kuri, aga vanatädi ainult naeris.
Seekord me rõhkem õunu süüa ei
saanud.

SVEN MIKSER,
Paide 1. Keskkooli
IIc klassi õpilane

Palumets

Palumets on saanud oma nime taime järgi, mille nimi on palukas. Palukas tähendab murdekeeles pohla. Pinnas selles metsas on kuiv ja liivane, puudest on parima kasvuga männid. Vahel katab liivakat maad männiku all kohev rohetav samblavaip. Seal, kus maa on veidi niiskem ja mets tihedam, levivad

mustikapuhmad. Kõige kergem on palumetsa siiski meelde jätta metsana, kus marjul käiakse. Augustikuu alguses tullakse siia mustikale, augusti lõpul pohlale. Kui pohlarohke paiga sada korda sada meetri suurusel maalapil marjad viimseni üles noppida, saab neid kokku üle kolmesaja kilogrammi. Mustikaid

kasvab niisama suure ruudu peal vähemalt kakssada kilo. Tavaline korjaja muidugi nii suurt saaki ei kogu; ta jätab enamuse marju tähele panemata ja kiirustab uut, paremat marjamaad otsima. Pohli on mõnusam korjata kui mustikaid. Roobitsed harali sõrmedega läbi pohlapuhma ja ongi pihk marju

Pildistanud Hendrik Relve

täis. Mustikad on õrnemad. Kui neid samamoodi korjata, lähevad marjad puruks ja määrivad käed ära. Mustikamarjast voolab välja punane mahl. Aga sõrmedel, huultel või keelel muutub see lillakaks. Sellepärast pole raske arvata, mida on teinud laps, kellel on augustikuu suu sinine. Kuivatatud mustikaid müüakse apteegis. Kui lapsel on kõht korrast ära, annab ema talle mustikamarjateed. Arstirohuna tarvitatakse ka mustikalehtedest valmistatud teed. Pohlamarju apteegist osta ei saa. Kuid tervislikud on needki. Pohlalehtedest tehakse teed sellele, kes on külmetunud. Korjatakse pohlalehti kevadel kohe pärast lume sulamist. Pohlalehed püsivad rohelistena aasta läbi. Mustikavarred seevastu on lume sulamise järel raagus. Nendele kasvavad uued lehed maikuuks. Harilikult on palumetsas linde ja neljajalgseid vähevõitu. Nüüd, augustis, meelitab neid siia marjarohkus. Kohata võib selliseid suuri linde nagu laanepüü, teder ja metsis. Neljajalgseist peavad palumetsa marjadest väga lugu hiir, mäger ja karu. Mägra ja karu kehas muundub sügisene toit rasvaks, mis koguneb naha alla. Siis, kui lapsed talvel sahvrist toodud moosi söövad, põonavad mäger ja karu talvund. Tänu rasvavarule võivad nad kuude kaupa söömata läbi saada. Kui sa nüüd varsti metsa marjule lähed, siis karuga sa vaevalt kokku juhtud. Ta on meie metsades haruldane loom ja pealegi kardab karu inimest rohkem kui inimene karu.

Aga tähelepanelik võiksid sellegipoolest olla. Kindlasti avastad palumetsas lisaks pohladele ja mustikatele mõndagi muud põnevat.

HENDRIK RELVE

METSMAASIKAS kasvab kuivadel niitudel, kraavikallastel, raiesmikel. Ta on mitmeaastane rohhtaim. Õied valged. Marjad toorelt valkjad, valminult helepunased ja lõhnavad. Metsmaasikad on väga väärtuslikud marjad. Eriti soovitatakse neid süüa toorelt piima või koorega.

HARILIK VAARIKAS on kuni 3 m kõrgune põõsas. Lehed pealt tumehelised, alt heledamad ja viltjad. Õitseb mais, juunis, õied on valged. Mari punane, harva kollakas või valkjas. Korjatakse juulis, augustis. Marjadest saab toorhoidist, keedist, mahla, siirupit. Teed tehakse ka lehtedest ja vartest.

15

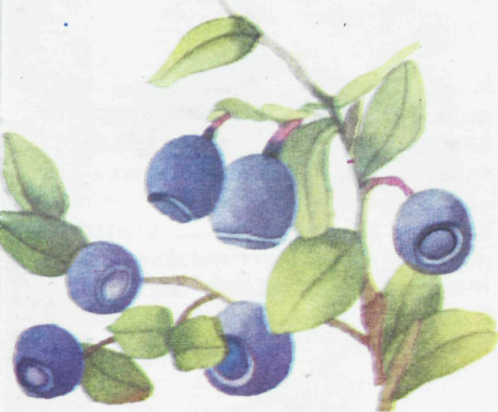

HARILIK KIBUVITS on kuni 2 m kõrgune hõre põõsas. Meil eriti levinud saartel ja Põhja-Eestis. Õied heleroosad. Vili piklik, lühikese rootsuga, helepunane. Marju korjatakse septembris ja oktoobris, kui marjad on punased, aga mitte veel pehmed.

METSKIBUVITS on samuti põõsas. Õied hele- kuni tumepunased. Lehed pealt helerohelised, alt hallikasrohelised. Kibuvitsamarjades on palju C-vitamiini. Kasutatakse vitamiinitööstuses. Neist võib teha ka moosi või lihtsalt kuivatada marju tee jaoks.

13

KADAKAS on peamiselt kuni 3 m kõrgune põõsas. Harva kasvab kuni 10 m kõrguseks puuks. Õitseb mais ja juunis, isasõied kollased, emasõied väikesed, rohelised. Viljad toorelt rohelised, valminult sinakasmustad. Kadakamarju kasutatakse ravimina ja maitseainena.

LILLAKAS on roomavate võsunditega rohhtaim. Meil kasvab kuuseja segametsades. Marjad helepunased, suurte luusemetega, mistõttu tarvitatakse vähe. Marjadest saab želeed.

11

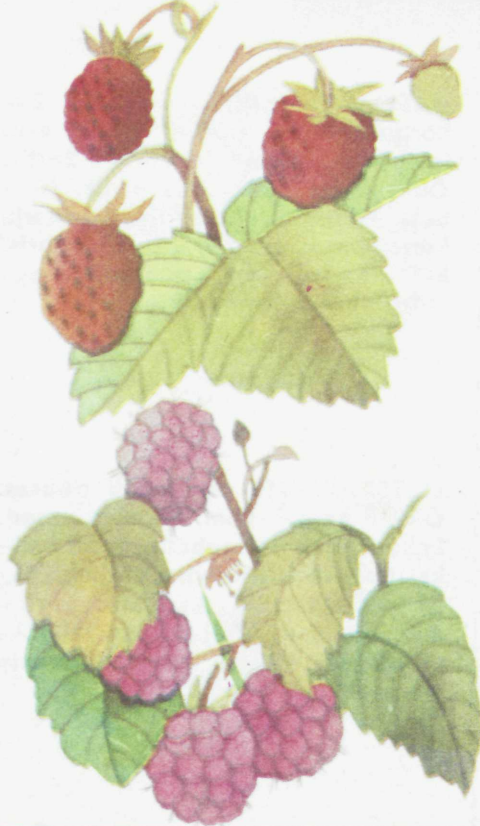
RABAMURAKAS kasvab rabades ja rabamännikutel. On madal, roomav taim. Õied valged, viljad toorelt punased, valminult kuld-kollased. Marju süüakse toorelt ja neist keedetakse keedist. Rabamuraka marjad on väärtuslikud. See-tõttu kutsutakse teda põhjamaa apelsiniks.

PÕLDMURAKAS ehk põldmari on poole kuni poolteise meetri kõrgune põõsas. Kasvab ohtralt Põhja- ja Lääne-Eestis. Marjad peaaegu mustad, sinkjashalli vahakirmega. Hapu maitsega marjad sobivad kompotiks, keediseks, mahlaks. Noortest lehtedest saab teed.

9

HARILIK PIHLAKAS on põõsas või puu, kuni 16 m kõrge. Lehed paaritusulgjad, lehekesi 4—9 paari. Servast on lehed saagjad või hambulised. Õitseb mais ja juunis. Marjad valmivad septembris ja oktoobris. Marju kasutatakse ravimina, neist võib teha ka keedist.

POOPPUU on kuni 10 m kõrgune puu. Kasvab looduslikult Saaremaal ja Lääne-Eesti metsades. Parkides ja puisteedel kasvatatakse ilupuuna. Oranžpunased õunviljad on imalmagusa maitsega ja söödavad. Varasematel aegadel lisati neid leivategemisel jahule.

3

HARILIK KUKERPUU on tugevasti hargnev põõsas. Kasvab metsaservadel, hõredates metsades. Kasvatatakse ilupõõsana. Viljad kirgaspunased, valmivad septembris ja oktoobris. Marju kasutatakse keediste, mahlade ja kompvekkide valmistamiseks [ladinakeelne kukerpuu nimi on «berberis»].

Lõika käsitööleht rohelisi jooni mööda lahti, voldi punktiirjoonte järgi kokku ja pane leheküljed õigeste järjekorda. Saad endale väikese marjaraamatu.

loomisjaanid REGINA LUKK

MUSTIKAS on 15—40 cm kõrgune kääbuspõõsas. Kasvab okas- ja segametsades. Marjad tumesinised, kerajad. Marjadest valmistatakse kompotti, keedist, mahla. Hea ravimtaim.

SINIKAS on mustikast kõrgem kääbuspõõsas. Lehed sinakasrohelised. Kasvab rabametsades ja soodes. Marjad magushapu maitsega. Sobivad keediste, kompottide, mahlajookide valmistamiseks.

7

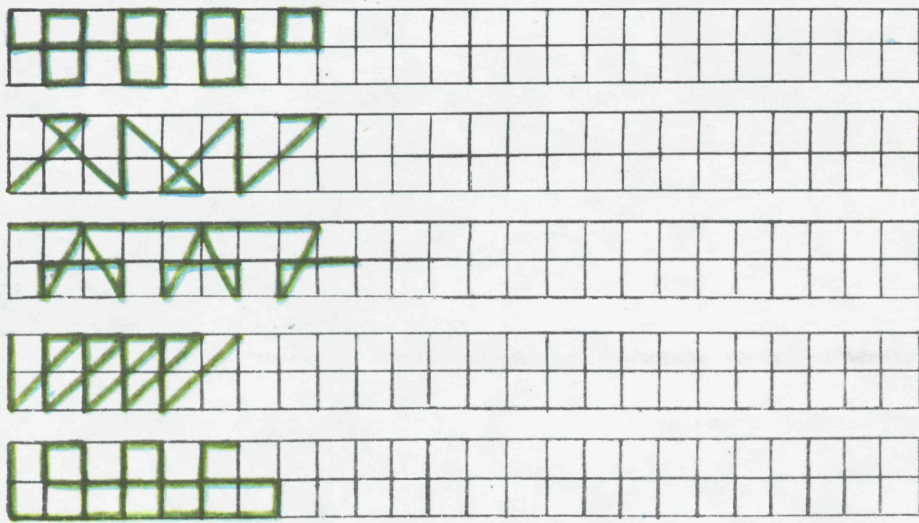

POHL on madal, kuni 30 cm kõrgune puhmas. Kasvab palu- ja nõmmemetsades. Lehed igihaljad, nahkjad. Mari toorelt rohekasvalge, valminult helepunane, valkjate laikudega. Marjad valmivad septembris. Marjadest valmistatakse hoidiseid, neid säilitatakse ka toorelt. Pohlalehti korjatakse kohe pärast lume sulamist ja neist tehakse teed.

JÕHVIKAS (kuremari, rabamari, soomari) kasvab rabades ja soodes. Ta on kääbuspõõsas. Vars on roovam, peenike, punakate okstega. Mari tumepunane, läikiv, hapu. Õitseb juunist augustini. Marjad valmivad hilissügisel. Jõhvikamahlast valmistatakse enamasti morssi.

5

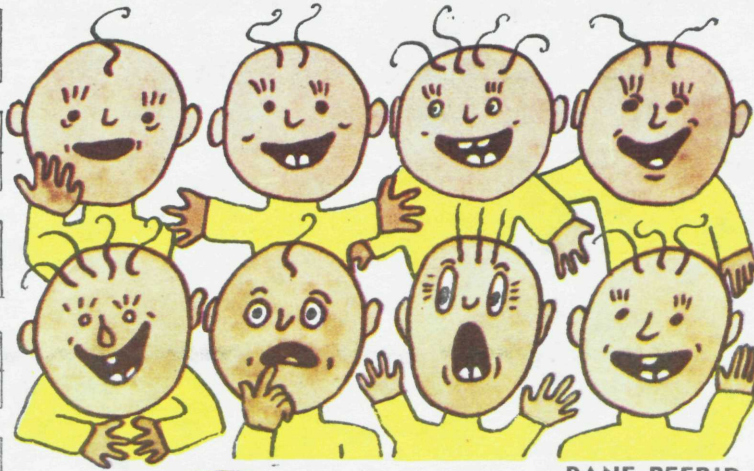

JOONISTA MUSTER LÖPUNI PLIIATSIT PABERILT TÖSTMATA.

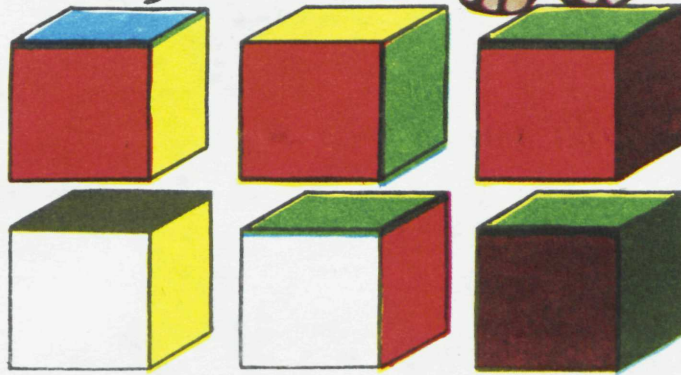
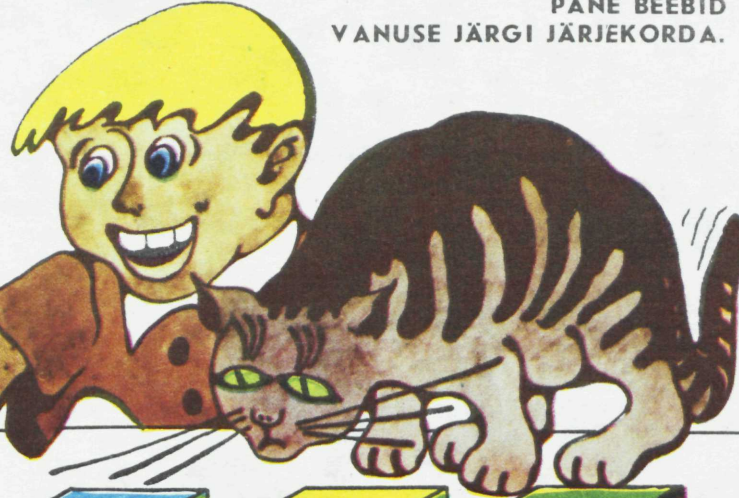
MÄRGI KOLMELE TÄRINGULE PUUDUYAD SILMAD.

Joonistanud KURTI VOOL

PANE BEEBID VANUSE JÄRGI JÄRJEKORDA.

VÄRVILINE KUUBIK ON JOONISTATUD KUUES ERINEVAS ASENDIS. VÄRVI VALGED TAHUD ÕIGET VÄRVI.

PARIMAD VASTAJAD SAAVAD AUHINNAD.

Esikaanel HILLAR METSA joonistus
«Võidusõit».

ELKNO Keskkomitee ja ENSV Pioneeriorganisatsiooni Nõukogu lasteajakiri «Täheke» nr. 8 1983. Ajakiri asutatud jaanuaris 1960. Ilmub kord kuus. EKJ Keskkomitee Kirjastus. Toimetuse aadress: Tallinn 200 101, Pärnu mnt. 67-a. Toimetus käsikirju ei tagasta.

Kolleegium: E. Haamer, V. Kõtkas, E. Mard, H. Mänd, H. Rattiste, V. Variksaar. Telefonid: peatoimetaja E. Mard 681-495, vastutav sekretär V. Variksaar 681-496, vanemtoimetaja J. Rannap 681-497, kunstiline toimetaja J. Tammsaar 681-400, toimetaja A. Jürgens 681-538, sekretär 681-400.

Laduda andud 30. 06. 1983. Trükkida andud 22. 07. 1983. Trükkarv 69 800. Olfetpaber nr. 1, 60x90/8. Trükkpõõnnaid 2. Arvestuspõõnnaid 2.91. Tingvõõnnaid 8.0. MB-06719. Tellimise nr. 2435. EKJ Keskkomitee Kirjastuse trükkokoda, Tallinn 200 090, Pärnu mnt. 67-a.

Детский журнал ЦК ЛКСМ Эстонии и Совета Пioneерской организации Эстонской ССР «Тäheke» (Звездочка). На эстонском языке. Выходит один раз в месяц. Типография Издательства ЦК КП Эстонии. Таллин, 200090, Пярну, мандте, 67-а. Адрес редакции: ЭССР, Таллин, 200101, Пярну мандте, 67-а. Цена 20 коп. Объем 2 печ. листа. Тираж 69 800. Заказ 2435.

ILLIMAR PAULI pildi «Värvikoer»
juurde kirjutas luuletuse ANDRES
JAAKSOO.

Nädala ju isa närvis:
segab aina mingit värvi,
ema püüab mööblit matta,
ajalehtedega katta.
Koer ei tunne muret mingit,
tatsab endistviisi ringi,
talle korda see ei lähe,
kas on lillat liiga vähe,
Tema võetud värviproovid
rahuldaks küll kõigi soovid,
Nüüd see koer käib nagu ime,
kelle tõug veel vajab nime,...